

DE VISCHOTTER IN DEN WINTER VAN 1940/1941.

Het wordt haast onbescheiden om andermaal in dit blad over den Vischotter te schrijven, maar aangezien enkele lezers benieuwd waren te hooren, hoe het in den winter van 1940/1941 en in den afgelopen zomer met deze dieren gegaan is en omdat de beschrijving van het otterspoor onvolledig en niet duidelijk was, wil ik hier nog kort mededeelen, wat ik sedert April 1940 aan otternieuws te weten ben gekomen.

Om te beginnen zal het velen goed doen te hooren, dat een klein aantal otters den zeer strengen winter van 1939/1940 heeft overleefd en dat er ook in 1940 in ons land jonge otters geboren zijn, zoodat een aantal der opgevallen plaatsen opnieuw bezet kon worden. Hoeveel otters er thans nog in ons land voorkomen, valt moeilijk precies te zeggen. Maar wanneer ik trouw blijf aan de in jrg. 45, pp. 89—91 vermelde taxaties, zouden er op 1 Februari 1941 nog ruim 25 stuks over moeten zijn, een getal, dat mij intusschen te gering voorkomt en dat ik liever op 30 à 40 zou willen stellen. Dit grootere aantal wijt ik niet aan een te lage taxatie van den stand op 1 Februari 1938, het uitgangspunt, maar veeleer aan een snellere vermeerdering en aan een geringe immigratie uit Duitschland en België.

Wat de vermeerdering betreft, lijkt de aanname dat op iedere 8 à 9 otters jaarlijks 2 à 3 jongen geboren worden, mij eenigszins te laag. Het is namelijk niet onmogelijk, dat ook 2-jarige ♀♀ reeds aan de voortplanting deelnemen, terwijl er in een periode van zachte winters rekening mee gehouden moet worden, dat volwassen ♀♀ in 3 jaar tijd 4 worpen kunnen grootbrengen.

Ook de immigratie van een diersoort, die zoo'n zwervend bestaan leidt als de otter, had ik bij de berekeningen in 1938 en 1939 (jrg. 45, p. 91, Tabel III) niet mogen verwaarloozen. Want het is meer dan waarschijnlijk, dat er op enkele plaatsen b.v. in Westerwolde, bij de Overijsselsche Vecht en de Dinkel, in Limburg, Brabant en Zeeland, otters ons land zijn binnengekomen.

De verliezen gedurende de laatste 3 winters (1938 t/m 1941).

Om de groote verliezen, die de laatste 3 winters aan den otterstand hebben toegebracht, nog eens duidelijk tot uitdrukking te brengen, zijn deze hieronder in een staatje weergegeven. Daarbij zijn de ijsperiode's telkens op 2 maanden (Dec. t/m Jan.) gesteld, de „interglaciale periode's" op 10 maanden (Febr. t/m Nov.). Duurde de ijswinter tot in Februari voort, dan zijn eventueele slachtoffers in die maand tot de „ijsperiode" gerekend en niet tot de er op volgende „Febr. t/m Nov.-periode" en hetzelfde geldt mutatis mutandis voor December-slachtoffers.

Naar schatting bedroegen de verliezen:

gedurende de periode Febr. t/m Nov. 1938	40 à 45 (29) stuks;
„ „ ijsperiode 1938/1939	115 à 120 (65) „ ;
„ „ periode Febr. t/m Nov. 1939	ca. 20 (14) „ ;
„ „ ijsperiode 1939/1940	ca. 40 (18) „ ;

gedurende de periode Febr. t/m Nov. 1940	ca. 20 (15)	„ ;
„ „ ijsperiode 1940/1941	ca. 30 (19)	„ en
„ „ periode Febr. t/m Nov. 1941	ca. 15 (7)	„ .

In het bovenstaande staatje hebben de cijfers tusschen haakjes betrekking op de geregistreeerde vangsten; 13 vangsten zonder datum uit 1938 en 1939 en 1 uit 1940 werden weggelaten. De geregistreeerde vangsten vindt men in jrg. 45, pp. 85—89 en 122, Tabel II en IV en hieronder in Tabel V; van de 18 vangsten uit de ijsperiode 1939/1940 zijn er 4 opgesomd in Tabel II (nrs. 40a, 45, 79a en 79b) en 14 in Tabel IV (nr. 5 niet!; deze otter vond nl. niet den dood gedurende de ijsperiode en ook niet bij Roptazijl, maar in Maart bij Ezumazijl; hij verdronk er in een duiker in den zeedijk van den Anjumer- en Lioessenserpolder en werd door den dijkopzichter S. VAN MEEKEREN gevonden, cf. Leeuwarder Ct. 22/3 '40). Wat de nrs. 2, 3 en 13 uit Tabel IV betreft, zij vermeld, dat nr. 2 gevangen werd door J. HIEMSTRA te Dronrijp, nr. 3 door H. VAN DER MEER te Tietjerk (cf. foto in Volksblad 18/1 '40), terwijl nr. 13 te Voorschoten gevonden werd op 28 Jan. '40. Deze gegevens ontbraken in de genoemde tabel.

Verder kwamen mij nog 2 vangsten (fuikslachtoffers) ter oore uit de omgeving van Venlo, nl. een ♂ op 4 Maart '39 nabij kasteel Krickenbeck, even over de Duitse grens en een ♂ op 12 Juni '39 onder Grubbenvorst. Beide dieren werden getoond aan J. L. WIELDERS te Valkenswaard, die het eerstgenoemde ex. opzette voor den eigenaar BELLEN te Kaldenkirchen. Tenslotte zag ik in het Rijksmuseum van Nat. Historie te Leiden den schedel van een ♂, die 11 Aug. '39 bij Stokershorst onder Nederweert bemachtigd was (coll. DUBOIS) en in het museum aan het Julianapark te Utrecht de huid van een kleinen otter, die ontvangen werd van den lompenhandelaar SPIES en die afkomstig zou zijn uit de buurt van Veenendaal. Uit een brief van de fa. DE RUITER DZN. aldaar vernam ik, dat zij in 1940 een otter uit Renswoude had ontvangen, hetgeen als een uitzondering moet worden beschouwd en in verband zal hebben gestaan met de inundatie (zie ook De Lev. Natuur 45, p. 123).

Voorkomen in 1941.

Afgaande op links en rechts ingewonnen informaties, op waarnemingen in Centraal-Friesland en op gegevens, die binnenkwamen naar aanleiding van een actie van JAN P. STRIJOS in de dagbladders, zou ik nog de volgende mededeelingen over de verspreiding van den Vischotter willen doen.

Hij is uit de 3 noordelijke provincies vrijwel verdwenen: van vangsten uit Noord-Drente (Leekstermeer, Paterswolde, Zuidlaardermeer) en Centraal-Friesland werd in den afgeloopen winter (1940/1941) en ook nadien niets vernomen; alleen zou begin Jan. '41 een otter (geen bunzing?) aangetroffen zijn in een duiker tusschen Adorp en Sauwerd (volgens een berichtje in het Nieuwsblad v. h. Noorden van 7/1 '41), terwijl iemand uit Annerveensch kanaal omstreeks dienzelfden tijd nog een exemplaar gespoord zou hebben. Het halfwassen ex., dat eind Oct. '41 bij Smeerling in Westerwolde geschoten werd, is zeer waarschijnlijk uit Duitschland gekomen, maar over

de herkomst van het te Harlingen gevangen dier tast men in het duister. In het Oosten en Zuidoosten van Friesland komen nog enkele otters voor; 2 halfwassen dieren verdronken helaas in een fuik onder Nijetrijne.

Zonder immigratie van buitenaf is de situatie in Noordwest-Overijssel moeilijk te verklaren. Want voor zoover ik kon nagaan, is hier in den strengen winter 1939/1940 slechts één otter gevangen, terwijl er in den laatsten winter (1940/1941) minstens 7 stuks gedood werden (Tabel V, nrs. 15 t/m 21), nog afgezien van de jonge dieren, die in Mei en Juli '40 resp. bij den Ramspol en in het Molengat in fuiken verdronken en van de 3 exemplaren, die onder Haerst en Wilnis, resp. aan de Vecht en den IJssel bemachtigd werden. 'n Enkele otter schijnt hier nog te zijn overgebleven, hetgeen ook het geval is in Twente, waar in Juni '41 op een tweetal plaatsen otters werden gespoord.

In het Geldersche distrikt vielen weer 2 slachtoffers aan de beekjes van de Noord-Veluwe bij Doornspijk, waarvan het eene werd geklemd door een jachtopziener.

In Noord-Holland benoorden het IJ wordt het Zwanenwater nog geregeld door otters bezocht. Bij het begin van de ijsperiode huisde er zelfs een oude otter met 2 jongen, die omstreeks 20 Dec. '40 door den zoon van jachtopziener VAN HONSCHOTEN gezien werden: de jonge dieren liepen over het dunne ijsvliesje, maar de oude otter zakte er telkens doorheen. Op 31 Juli '41 kon hier aan de excursisten van Het Noord-hollandsch Landschap een otterspoor getoond worden. Zonder verliezen zijn de otters benoorden Alkmaar den winter 1940/1941 niet doorgekomen: één vangst werd bekend, nl. van een jong dier, dat met spoorsneeuw onder Petten gedood is (cf. Onze Zoetwatervisscherij 37, nrs. 2, 3 en 15). Een andere otter, die op 15 April '41 op de huidenmarkt te Purmerend werd aangebracht, stamt waarschijnlijk uit Waterland.

In het Hollandsch-Utrechtsche laagveengebied is het in den winter van 1940/1941 hier en daar opnieuw warm toegegaan. Daarbij is de otterbevolking van het Naardermeer waarschijnlijk grootendeels afgeslacht: minstens 5 stuks (Tabel V, nrs. 23 t/m 27) zijn ten offer gevallen aan de spoorsneeuw en de vele „stroopers”, die er rondom wonen. Want zooals ik op 7 Januari '41 ter plaatse kon vaststellen aan de sporen, hadden 3 otters in den voorafgaanden nacht het geheel toegevroren meer verlaten in de richting van de Vecht, waar zij klaarblijkelijk open water hoopen te vinden (zie figs. 1 en 2). Op de Nieuwkoopse plassen werden door jachtopziener WANSINK 2 stuks gedood en in de omgeving van Westbroek, waar op de grens van de hogere gronden zelfs bij strenge vorst altijd enkele slootjes met open water te vinden zijn, werden ook weer enkele exemplaren bemachtigd. Tenslotte geraakte er in Botshol in Aug. '41 een otter in een fuik. Toch hebben in het Vechtplassengebied nog enkele otters het leven er afgebracht.

Ook in de wijdere omgeving van het Kagermeer, nl. te Rijnsburg, werd weer een exemplaar buitgemaakt. In de Alblasserwaard zijn nauwelijks nog otters overgebleven: een jong dier, dat half Jan. '41 bemachtigd werd en vermoedelijk afkomstig was uit de zgn. Hooge Boezem bij Elshout, werd aan H. RUITER te Alblasserdam getoond;

de vangst van een tweede exemplaar onder Streefkerk dient nog bevestigd te worden.

Langs de groote rivieren werd weinig over het voorkomen van otters vernomen, behalve dat A. en G. DE GROOT er opnieuw een doodden in de omgeving van Heukelum. De 2 kleine jongen, die in Sept. '40 in Nijmegen ter markt kwamen, waren waarschijnlijk afkomstig uit de omgeving van Overloon. Overigens zijn de gegevens uit Brabant en Limburg schaarsch: in Januari '40 en in Nov. '41 werd nog een ex. gespoord onder Valkenswaard en ook in den Brabantschen Biesbosch schijnen zich nog enkele dieren op te houden.

TABEL V

Lijst van Vischotters, gevangen tusschen 1 April 1940
en 30 November 1941.

Nr.	Sekse Leeftijd	Datum	Plaats	Vanger	Bijzonderheden Herkomst v. h. bericht
1. ex.		± 7 April '40	Haaren (N.-Br.)		geklemd; med. Jhr. F. v. Rijkevorsel.
2. ♂ juv.		16 Mei '40	NO-polder bij Ramspol		fuikslachtoffer; med. Dr. C. G. B. ten Kate.
3. jong ex.		11 Juli '40	Giethoorn, Molengat	T. Oelius	fuikslachtoffer; Zwolsche Crt. 15/7 '40.
4 } 2 kleine 5 } jongen		Sept. '40	NO-deel van Brabant?	Ploegmakers	door Dr. K. A. M. Roosen te Nijmegen eenigen tijd in leven gehouden.
6. jong ex.		Augs. '40	Westbroek	door maaiers gevonden	med. J. G. Roeleveld.
7 } 2 halfwas- 8 } sen ex.		begin Oct. '40	Nijetrijne	Harm Pen	fuikslachtoffers; Leeuwarder Crt. ± 12/10 '40.
9. ad. ex.		13 Oct. '40	Wilnis, polder het Noorden	J. Wansink	jachtopziener v. d. heer O. P. N. Blom.
10. halfwas		Oct. '40	Westbroek		fuikslachtoffer; huid in museum Julianapark te Utrecht gezien.
11. ♂ halfwas		half Nov. '40	Doornspijk	J. Westerink & E. v. Engelen	med. H. de Boer, Nunspeet.
12. ex.		2e helft Nov. '40	Haerst bij Zwolle		door G. Bekaam, Zwolle, ontvangen; med. Mr. E. D. Maaldrink.
13. ad. ex.		begin Dec. '40	Westbroek	vanger ?	med. J. G. Roeleveld.
14. ex.		vlak vóór Kerst- mis '40	Haerst bij Zwolle	vanger ?	door G. Bekaam ontvangen, med. Maaldrink.
15. halfwas		22 Dec. '40	Schutsloot	H. Halfmouw c.s.	verschillende berichtgevers.
16. halfwas		Nieuwjaar '41	Ambt-Vollenhove	van Smirren's	verschillende berichtgevers.
17 } 2 ex. 18 }		begin Jan. '41	Ciethoorn	A. Bakker	Zwolsche Crt. 7/1 '41.

Nr.	Sekse Leeftijd	Datum	Plaats	Vanger	Bijzonderheden Herkomst v. h. bericht
19. ex.		begin Jan. '41	Giethoorn	A. Bakker	verloren geschoten; med. S. Klaver.
20. ex.		begin Jan. '41	Kalenberg	Gebr. Punter	med. S. Klaver en H. ten Klooster.
21. ex.		ijsperiode 1940/41	Wanneperveen	vanger ?	vangst wordt geheim ge- houden.
22. jong ex.		8 Jan. '41	Petten	Lou Kuiper	Onze Zoetwatervisscherij, jrg. 37, nr. 2.
23. ex.		12 Jan. '41	Ankeveen	Koster	Gooi- & Eemlander 14/1 1941.
24. jong ex.		18 Jan. '41	Hilversumsche meent	arbeiders	med. D. de Bruijn, opzich- ter Naardermeer.
25. ex.		± 20 Jan. '41	Ankeveen	Gebr. K. & W. Hagen	med. A. L. v. d. Molen en J. Drijver.
26. ex.		± 20 Jan. '41	Ankeveen	Gebr. K. & W. Hagen	med. A. L. v. d. Molen en J. Drijver.
27. ex.		± 20 Jan. '41	Weesperkarspel		med. Mr. P. G. v. Tien- hoven.
28. jong ex.		17 Jan. '41	Alblasserwaard		med. H. Ruiter.
29. ad. ex. ?		28 Jan. '41	Rijnsburg		Leidsch Dagblad 28/1 '41; med. mej. A. J. Sleijser.
30. ♂ ad.		30 Jan. '41	Wilsum	M. Visscher & G. van Dijk	Kamper Nieuwsblad 1/2 '41.
31. ad. ex.		9 Jan. '41	Heukelum	A. & G. de Groot	Gecomb. Geld. & Zuid- holl. bladen 11/1 '41.
32. ex.		ijsperiode 1940/41	Noorden	J. Wansink	med. Jan P. Strijbos.
33. halfwas		15 Apr. '41	bij Purmerend ?	vanger ?	op de huidenmarkt te Pur- merend aangetroffen door J. L. Postema.
34. ex.		Aug. '41	Botshol		fuikslachtoffer; med. N. H. Bokma.
35. ex.		eind Aug. '41	Doornspijk	J. Krooneman	geklemd door jachtopzie- ner v. h. landgoed Kla- renbeek; Zwolsche Crt. 3/9 '41.
36. halfwas		± 27 Oct. '41	Smeerling bij Vlagt- wedde	D. Bruintjes	geschoten; Nwe Winscho- ter Crt. 28/10 '41.
37. ex.		24 Oct. '41	Harlingen	W. van Dalen	in wezelval gevangen; Har- linger Crt. 25/10 '41.
38. ex.		begin Nov. '41	Vught, landgoed Beu- kenhorst	jachtopziener	Meierijsche Crt. ± 12/11 '41; med. Dr. H. N. Kluy- ver.
39. ex.		28 Nov. '41	Pannerden	vanger ?	bij steenfabriek „De Wit”; med. Dr. H. N. Kluyver.

(Wordt vervolgd).

Bilthoven.

G. A. BROUWER.